

INHOUD:

HOOFDSTUK 1 BEHEERPLANNEN:	Blz.
1.1 Inleiding:	2
1.2 Ambities:	2
HOOFDSTUK 2	
2.1 Huidige situatie	3
2.2 Areaalgegevens	3
2.3 Beheergroepen	4
2.4 Huidig beheer	4
2.5 Evaluatie huidig beheer	5
HOOFDSTUK 3	
3.1 Bermbeheer algemeen	5
3.2 Analyse	7
3.3 Financiën	7
3.4 Toeristische ontwikkeling waardering van het landschap	8
3.5 Natuur, biodiversiteit, ecologie	8
3.6 Ander beheer	9
3.7 Klimaat adaptie	9
3.8 Conclusie	9
HOOFDSTUK 4	
4.1 Onderhoud	10
HOOFDSTUK 5	
5.1 Kaders en beleid	11
HOOFDSTUK 6	
6.1 Staalkaarten	12
HOOFDSTUK 7	
7.1 Areaal	18
HOOFDSTUK 8	
8.1 Advies	19

BEHEERPLANNEN:

1.1 Inleiding:

Dit beheerplan beschrijft de wijze waarop de bermen en watergangen in de gemeente Het Hogeland worden beheerd en onderhouden. Dit geldt voor de bermen en sloten zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Voor de vijvers zal een apart beheerplan geschreven worden. Hier zijn meer doelgerichte maatregelen nodig om te komen tot een beheer welke het toekomstige onderhoud vereenvoudigen en om specifieke oorzaken, waardoor knelpunten ontstaan, weg te nemen.

Zonder beleid is het moeilijk om beheerplannen te schrijven. Het beleid zet de kaders uit, bepaalt de gewenste kwaliteit, en geeft de urgentie aan. Beleid wordt voor de middellange tot lange termijn geschreven, beheerplannen voor de korte termijn met een doorkijk naar de middellange termijn. Vandaar dat in dit beheerplan de genoemde aspecten van beleid worden meegenomen. In feite is dit plan een combinatie van een bermbeleidsplan en een bermbeheerplan. Uitgangspunt hierbij is dat het beleid na tien jaar wordt herzien, maar dat de beheerplannen middels de PDCA cyclus zichzelf steeds verbeteren. De jaarlijkse evaluatie gaat naar het College en de Raad.

Net als ieder beheerplan vormt ook dit plan een leidraad vóór en wordt sturing gegeven áán het beheer en onderhoud van de bermen en de sloten. Waar dit nodig is zal maatwerk op detail niveau gegeven worden. Buiten leidraad en sturingsmiddel, dient dit beheerplan als communicatiemiddel tussen bestuurders, beheerders en bewoners. Het dient als basis voor de onderhoudsbestekken. Het beschreven eindbeeld dient als toetsingskader, voor het maken van beheerkeuzes en onderhoudsmaatregelen.

Een jaarplanning, in de vorm van een compleet uitvoeringsplan dat een overzicht biedt van de te nemen maatregelen, kosten indicatie en of inzicht in personeel, is onderdeel van dit beheerplan. Dit beheerplan heeft een looptijd van vier jaar, gelijk aan de momenten van aanbesteding, voor zover dit van toepassing is.

In dit beheerplan worden:

- Areaalgegevens in beeld gebracht,
- Het kwaliteitsniveau wordt aangegeven met daarbij de frequentie en waar nodig ingrijpmomenten.
- Inzicht in de benodigde kosten, en de beschikbare middelen
- Er worden kaders gesteld waarbinnen het beheer en uitvoering plaats zal vinden, hoe de functionaliteit verbeterd kan worden.
- Er worden kaders gesteld waarbinnen het ecologisch bermbeheer zich kan ontwikkelen met als doel de verhoging van de ecologische waarden en de biodiversiteit van de bermen en sloten te verhogen.

1.2 Ambities:

In dit beheerplan worden de ambities vastgelegd die gedurende de looptijd van dit plan, vier jaar, op een praktische wijze gestalte worden gegeven. Waarbij ambitiepunten uit het coalitieakkoord: Samen met bewoners, diversiteit, duurzaamheid en circulaire economie als basis dienen voor dit plan.

- Behouden en bevorderen van de kwaliteit.

Het borgen van de functies van de bermen en watergangen door structureel en periodiek plegen van onderhoud en het starten van een beleid waarin stapsgewijs de kwaliteit van de bermen verhoogd wordt.

- Toename biodiversiteit.

De beheer- en onderhoud maatregelen af te stemmen op de mogelijkheden van de bermen en het bodemtype met het doel om de biodiversiteit te verhogen en de landschappelijke, recreatieve en educatieve waarden van de bermen te vergroten.

- Duurzaam en klimaatbestendig beheren

Het innemen van een richtinggevende en proactieve rol in het kader van klimaatbestendig beheer door het scheppen van duurzame kaders voor de beheerders. Denk hierbij aan:

- het stellen van eisen aan het te gebruiken materieel,
- het verminderen van de afvalstroom door deel te nemen aan en het organiseren van pilots, zoals het fermenteren van bermgras en het hergebruik van bermgras als grondstof.
- Door middel van beheer zorgen dat de bodemgesteldheid het mogelijk maakt dat het hemelwater in de grond kan infiltreren en niet alleen afgevoerd wordt naar het oppervlakte water.

- Stimuleren van participatie.

Dit wordt onder andere vormgegeven door vroegtijdig te communiceren met inwoners en belangengroepen. Het ophalen van input, waar mogelijk het leveren van maatwerk. Open en transparant uitleggen wat de mogelijkheden zijn. Ruimte bieden aan initiatieven. Op een manier waarop voorkomen wordt dat er onduidelijkheid ontstaat over eigendom en taakverdeling.

- Actualiseren van de areaalgegevens.

Inventariseren, monitoren en actualiseren van de beheergroepen uit het bermbeheer. Evalueren middels een PDCA cyclus of de gestelde doelen gehaald worden. Dit betreft zowel de technische kwaliteit van de bermen als de ecologische kwaliteit en de netheid van de bermen.

Leeswijzer: In hoofdstuk 1 wordt de functie van het beheerplan en de ambities van de gemeente Het Hogeland beschreven.

Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de te beheren gebieden, het areaal en de middelen die daarmee gemoeid zijn.

In hoofdstuk 3 wordt het verschil tussen traditioneel beheer en ecologisch beheer uitgelegd. De voor- en nadelen worden in kaart gebracht, en er wordt een visie neergezet waar naar toe gewerkt gaat worden.

HOOFDSTUK 2:

2.1 Huidige situatie,

Om de overzichtelijkheid te bewaren is gekozen om de nieuwe gemeente in deelgebieden onder te verdelen. Omdat de beschikbare gegevens en het gevoerde beheer per voormalige gemeente verschillen is het om meerdere redenen het meest praktisch om de vier oude gemeenten als deelgebied te bestempelen. Om aan te geven dat we een nieuwe gemeente zijn wordt in dit stuk niet meer gesproken over de oude gemeenten als deelgebied, maar over:

Deelgebied Noord,
Deelgebied Zuidoost,
Deelgebied Zuidwest,
Deelgebied Noordwest.

2.2 Areaalgegevens,

Per 1 januari 2019 is de nieuwe gemeente Het Hogeland gevormd. Dit jaar zal de gemeente opdracht geven om het totale areaal opnieuw te inventariseren. Doordat de oude gemeente ieder zijn eigen begrippen hanteerden, beheergroepen benoemden, op een andere manier in de markt zetten en verschillende frequenties gebruikten ontstaat vervuiling in het bestand. Voor een goed beheer, sturing

en inzichtelijk hebben van de beschikbare middelen is dit niet wenselijk. In de beschikbare gegevens kunnen afwijkingen zitten. Ook in de gebruikte middelen, personeel en financiën, kunnen variabelen voorkomen.

2.3 Beheergroepen,

Beheergroep	Definitie
Functionele berm	Een gras- of kruidachtige berm met een geringe soorten rijkdom welke dient als verkeersgeleiding en afwatering.
Ecologische berm	Een gras- of kruidachtige berm met een relatief hoge soorten rijkdom welke dient als verkeersgeleiding en afwatering.
Rietvegetatie	Vegetatie in watergangen of op de oever die voornamelijk uit riet bestaat.
Natuurvriendelijke oever	Een oever zonder beschoeiing met een flauwer talud, en die begroeid wordt met door een rijke kruidenvegetatie.
Sloot eenzijdig	Sloten die aan én zijde gemaaid worden en waarbij het maaisel in de berm gelegd wordt en daarna afgevoerd.
Sloot tweezijdig	Sloten die over de volle breedte gemaaid worden en waarbij het maaisel achterblijft op het land van de aangrenzende agrariër
Sloot handmatig	Sloten die door hun ligging niet machinaal gemaaid kunnen worden. Het maaisel wordt afgevoerd.

2.4 Huidig beheer,

De contracten van de verschillende aannemers zijn vorig jaar met één jaar verlengd. Momenteel wordt er gewerkt aan een Plan van Aanpak inkoop en aanbesteding groen, waar het bermonderhoud een onderdeel van is.

In deelgebied noord wordt het hele berm- en sloot onderhoud door de eigen dienst uitgevoerd. De bermen worden tweemaal gemaaid, waarbij het maaisel blijft liggen. Bij de eerste maaibeurt wordt de eerste meter berm gemaaid, vanaf eind mei. Bij de tweede maaibeurt wordt de hele berm gemaaid tot insteek sloot (half augustus). Vanaf september worden de sloten en de taluds gemaaid (maaikorf). Voor het grootste deel wordt de hele sloot gemaaid, waarbij het maaisel op het land van de boer wordt gelegd. Enkele boeren willen dit niet. Op die plekken wordt de halve sloot gemaaid, en wordt het maaisel afgevoerd. In dit gebied worden geen bermen ecologisch gemaaid.

Deelgebied Zuidoost, Hier worden ook geen bermen ecologisch gemaaid. Alle bermen worden tweemaal gemaaid, waarbij het maaisel blijft liggen. Eind mei wordt alleen de eerste meter gemaaid, vanaf half augustus wordt de hele berm gemaaid. De sloten worden volgens de keur van het Waterschap gemaaid, vanaf half augustus. Ook hier zijn afspraken gemaakt met de aangrenzende agrariërs over het maaien van de sloten. Hele sloot indien het maaisel bij de boer op het land achtergelaten kan worden. Halve indien dit niet mogelijk is. Het hele maaierwerk wordt hier aan een aannemer uitbesteed.

Deelgebied Zuidwest, ongeveer 10% van de bermen worden gemaaid om de biodiversiteit aan plantengroei te verhogen. Deze bermen worden gemaaid met een maaizuig-combinatie. Het maaisel wordt afgevoerd. Deze bermen worden gemaaid vanaf half juni tot begin juli. Maaidata zijn afhankelijk van vegetatieontwikkeling. De rest van de bermen wordt functioneel gemaaid. Vanaf eind mei de eerste meter, vanaf half augustus de hele berm. Met aangrenzende agrariërs zijn afspraken gemaakt. Waar het afval op het land van de boer kan blijven liggen wordt de hele sloot meegenomen, waar dit niet kan de halve sloot en wordt het maaisel afgevoerd. I.v.m. grondaaltjes worden de sloten langs de secundaire weg bij Usquert voor de helft gemaaid. In deelgebied Zuidwest worden de

werkzaamheden door twee aannemers uitgevoerd. De aannemers houden onderling contact. Rond de bomen wordt in het buitengebied niet gemaaid. Binnen de bebouwde kom wel.

Deelgebied Noordwest, de verhouding ecologisch functioneel is hier 40% om 60%. Dit heeft vooral te maken met het natuurgebied Lauwersmeer. De bermen daar worden allemaal ecologisch gemaaid. Hier worden de bermen tweemaal gemaaid, waarbij het maaisel enkele dagen blijft liggen zodat de zaden de kans krijgen uit de dozen te vallen. Daarna wordt het maaisel in rollen geperst en afgevoerd. Maaidata afhankelijk van de vegetatie. Vanaf half juni eerste ronde vanaf half augustus de tweede ronde. Op plaatsen waar veel orchideeën groeien zijn de data nog specifiek. Vuistregel is dat meer dan 80% van de indicatiesoorten uitgebloeid moeten zijn. Hier wordt gemaaid waarbij het maaisel enkele dagen blijft liggen, voor het maaisel wordt opgeraapt, afgevoerd en gestort. De functionele bermen worden tweemaal gemaaid. De eerste keer alleen de eerste meter, vanaf eind mei. De tweede maaibeurt vanaf half augustus wordt de hele berm tot insteek sloot gemaaid. Rond de bomen en obstakels wordt tweemaal gemaaid, binnen en buiten de bebouwde kom. Met de aangrenzende agrariërs zijn afspraken gemaakt over het maaien van de hele sloot wanneer het maaisel kan blijven liggen op het land van de boer. De kosten van afvoer zijn hoger dan de kosten van het extra maaierwerk. Kan dit niet dan wordt de halve sloot gemaaid en het maaisel afgevoerd. Door de eigen dienst worden de bermen binnen de bebouwde kom en de bermen langs fietspaden gemaaid.

2.5 Evaluatie huidig beheer,

In de gemeente het Hogeland wordt voor het grootste gedeelte de bermen en sloten op de traditionele manier. Een deel wordt ecologische beheerd. Voor een deel worden de bermen en sloten door de eigen dienst uitgevoerd.

De traditionele manier houdt in dat de eerste ronde de eerste meter van de berm gemaaid en op plekken waar het verkeer last heeft van een hoge begroeiing. De tweede keer wordt de hele berm gemaaid. Langs fietspaden wordt op plekken de bermen drie keer gemaaid.

HOOFDSTUK 3:

3.1 Bermbeheer algemeen:

De primaire functie voor een berm is om dienst te doen als uitwijk- en bergingsplaats voor gestrande voertuigen, zodat verkeersdoorstroming gewaarborgd blijft (Wegenverkeerswet). Maar de berm dient ook als opsluiting van de weg, doet dienst als standplaats voor wegmeubilair en zorgt de berm voor afvoer van het regenwater vanaf de weg. Daarbij kan een berm een belangrijke bijdrage leveren aan de biodiversiteit en de recreatieve en landschappelijke belevingswaarden.

Met iedere vorm van beheer en onderhoud, zal rekening moeten worden gehouden met de primaire bermtaken. Er wordt gemaaid:

- Om een stevig berm te krijgen.
- Uit oogpunt van verkeersveiligheid (overzicht en zo weinig mogelijk obstakels in de berm).
- Om te voorkomen dat zich houtige gewassen in de bermen ontwikkelen, waardoor de bergingsfunctie in gevaar komt.

In de vier oude gemeenten werd op twee manieren de bermen onderhouden.

1. **Het reguliere/functionele bermbeheer.** Dit hield in dat vanaf half mei de eerste meter van de bermen gemaaid werd, en later in augustus/september de hele berm gemaaid werd. Daarbij laat men het maaisel liggen.
2. **Het ecologisch beheer**, waarbij de berm tweemaal gemaaid werd, en het maaisel werd afgevoerd.

De voor- en nadelen van beide vormen op een rijtje:

1. *Regulier/functioneel bermbeheer:* Het grootste deel van de bermen wordt op de traditionele manier onderhouden. Dit houdt in dat er in het voorjaar voor de eerste keer gemaaid wordt uit oogpunt van verkeersveiligheid. In principe de eerste meter van iedere berm, behalve de bermen die ecologisch worden gemaaid. Op plekken die onoverzichtelijk worden op het moment dat het gras te hoog wordt, en rond de bermpaaltjes. Een deel van de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd door onze eigen mensen. Het bij-maaien rond de bermpaaltjes is handwerk en daardoor arbeidsintensiever. In het najaar worden de bermen over de volle breedte gemaaid. Ook nu worden de bermpaaltjes meegenomen en er wordt gemaaid rond de andere obstakels in de berm, zoals bomen maar ook kastjes en eventueel heesters.

Voordeel van deze methode zijn:

- dat er snel en in één werkgang gewerkt kan worden.
- Er zijn geen storkkosten, omdat het gras blijft liggen. In eerste instantie zijn de kosten lager.
- Het maaien in het najaar kan gecombineerd worden met het onderhoud aan de sloten.

Nadelen van deze manier van maaien zijn:

- Omdat het maaisel blijft liggen groeien de bermen aan. Eenmaal in de vijf of zes jaar is het dan noodzakelijk om de bermen te schrapen. De extra hoogte die gevormd is door het verteerde gras moet verwijderd worden om te zorgen dat het water via de bermen afgevoerd kunnen worden naar de sloten, en niet op de weg blijft staan. Door de vertering is de massa minder dan wanneer er jaarlijks gemaaid en afgevoerd gaat worden. Uiteraard zitten hier kosten aan. Het schraapsel is niet te gebruiken als nieuwe grondstof. Onder voorwaarde kan de grond gebruikt worden om te lage bermen op te hogen. Men kan dan werk met werk maken. Dit is wel heel beperkt, De grond mag zowel chemisch (PAK's of lood) als biologisch (aaltjes) niet verontreinigd zijn. Onderzoek is vereist kosten ongeveer €1.500,-- per partij.
 - Door het verteringsproces wordt de bovenste laag van de berm slap. Vooral bij langdurige regen of bij hoosbuien. Het gevolg hiervan is dat er kuilen in de bermen worden gereden. Een deel van het uitgereden grond komt op de weg, een ander deel wordt opgestuwd in de berm en zorgt voor stagnatie in de water afvoer. Gevolg is dat de berm aangevuld moet worden, de weg schoon gemaakt, en de bermen plaatselijk verlaagd. Veel extra werkzaamheden en arbeidsintensief. Door de stagnatie in de afvoer van water in de berm, komt er water onder de weg. Hierdoor ontstaat verzwakking van de fundering en bij vorst craquelé in het wegdek. Zorgt voor extra onderhoudskosten aan de weg.
 - Wanneer het maaisel blijft liggen wordt de bodem verrijkt met voedingsstoffen. De biodiversiteit zal hierdoor afnemen, omdat grassen gaan overheersen.
2. *Ecologisch bermbeheer:* Een deel van de bermen wordt ecologisch onderhouden. Deze manier van maaien houdt in dat de bermen tweemaal per jaar gemaaid worden, en het maaisel wordt verwijderd. Bij vaststelling van het moment van maaien is van belang dat de zaden van de gewenste soorten rijp zijn. Over het algemeen zal dit ergens tussen eind mei en half juni zijn, en de tweede beurt half september eind september. Omdat de eerste maaibeurt vroeg in het jaar is, wordt de eerste meter niet apart geklepeld. Dit omdat het geklepeld gras slecht af te halen is. Wel wordt er bij beide maaibeurten rond de obstakels gemaaid. Gewenst is het om het gewas eerst te maaien, daarna nog enkele dagen laten drogen, waardoor de zaden kunnen vallen, om het gras vervolgens op te rapen. Uit oogpunt van natuur ontwikkeling is het niet handig om het maaisel te verwijderen middels een zogenaamde maaizuig-combinatie. Het maaien gebeurt met deze methode middels een klepelmaaier. Deze manier van maaien geeft schade aan het gewas, maar vaak ook aan de grond, waardoor ongewenste storingskruiden ontstaan, zoals Distels. Daarbij wordt niet alleen het maaisel weggezongen, maar ook zaden, insecten, eitjes van insecten, zelfs kikkers, en muizen. Door het vastgestelde maaischema wordt een combinatie met het slootonderhoud moeilijker.

Voordelen van deze manier maaien zijn:

- Bermen worden steviger. Minder bijkomstig onderhoud, aanvullen, wegen schoonmaken en egaliseren van ophopingen als gevolg van inrijding.
- Bermen hoeven minder vaak afgeschaapt te worden, eenmaal in de vijftien tot twintig jaar.
- Er ontstaat een kleurrijke lint in het landschap. Aantrekkelijk voor toeristen, maar het helpt ook de biodiversiteit te vergroten, en heeft positieve gevolgen voor insecten. Hierbij is de aantekening noodzakelijk dat uitgegaan moet worden van maatwerk. Overal tweemaal maaien en afvoeren geeft ook een beperking. De bermen kunnen dienen als een stepping stone of als verbindingszone tussen twee gebieden.
- Doordat er in de bermen geen restmateriaal blijft liggen, ontstaat ook het klei/humus complex niet. De bovenlaag wordt geen spons, waartegen de ondergrond zich bij langdurige droogte moet beschermen tegen uitdroging. Waardoor zowel de capillaire werking in tact blijft, maar dat bij neerslag het teveel in de bodem kan dringen. Zo komt er veel minder water onder de weg, en ontstaat in de winter minder schade aan de wegen craquelé.
- Het maaisel kan dienen als grondstof voor verschillende producten; bokashi, papier, weefsel voor de productie van kleding, als grondstof voor beschoeiingshout/palen met een garandeerde levensduur van 50 jaar, om strooizout uit te winnen, en als laatste optie kan er energie van gemaakt worden, middels vergisting of vergassing.

Nadelen:

- Maaien en afvoeren is in eerste instantie duurder, dan eenmaal maaien en het maaisel laten liggen. Op langere termijn komt een omslagpunt.
- Gezocht moet worden naar manieren om de kosten van afvoer te verlagen of helemaal te niet te doen, bijvoorbeeld door het te gebruiken als grondstof, waardoor het zelfs waarde krijgt.
- Een combinatie met het sloot onderhoud vraagt meer afstemming met de aangrenzende agrariërs.

3.2 Analyse:

Buiten de voor- en nadelen wordt de maatschappelijke druk groter om zorgvuldiger om te gaan met het berm- en slootbeleid. Biodiversiteit, ecologie, circulaire economie, toerisme en recreatie, zijn handvatten die gebruikt worden om de gemeenten te overreden om voor een ander dan het reguliere beheer van de bermen en sloten te kiezen. Vanuit meer dan de helft van de dorpen komt van de bewoners de vraag om de bermen zo te onderhouden zodat er bermen bloemrijker worden en daarmee de biodiversiteit wordt vergroot.

Een radicale omzwaai van bermonderhoud is niet gewenst. Daarvoor komt in een keer teveel bermmaaisel vrij. Momenteel wordt gezocht naar mogelijkheden om het bermgras te hergebruiken, waarvoor pilots worden opgestart.

3.3 Financiën:

Toen men begon met “ecologisch bermbeheer”, bestond de gedachte dat deze manier van beheren op de langere termijn goedkoper zou worden dan het reguliere beheer. Door het steeds weer afvoeren van biomassa, zou, de voedselvoorraad in de bodem verminderen waardoor er vanzelf minder biomassa ontstaat en de storkosten daarmee zouden dalen.

Verder dacht men dat een aantal bermen door particuliere hobbyboeren gehooid konden worden, en daarmee voor de gemeente kostenverlagend zou werken.

Van beiden is niet veel terechtgekomen. De hobbyboeren moesten zich houden aan maaidata.

Daardoor werd voor hen de kwaliteit van het hooi minder interessant, het gewas was te houderig.

Vermindering van biomassa ging veel minder snel dan gedacht. Op arme zandgronden gaat dat snel, maar op zware kleigronden heeft dat veel meer tijd nodig.

De directe kosten van het afvoeren van het gras werden ook steeds hoger. Door regelgeving per 1 januari 1996 (Stb. 1995, 450) kon het bermgras niet meer gestort worden, maar moest het worden verwerkt. Hierdoor werden de kosten hoger. Op dit moment mag, onder voorwaarden het bermgras hergebruikt worden. De kosten voor het storten van één ton bermmaaisel is momenteel €40,--. Per hectare berm komt er 6 tot 10 ton bermmaaisel vrij.

De economische voordelen van ecologisch bermbeheer laten zich moeilijker inschatten. De beleving van het landschap, de ecologische betekenis en de ontwikkeling van het toerisme zijn meerwaarden, die zich economisch laten vertalen, maar hoeveel dat is, en wie daarvan profiteren is moeilijk precies aan te geven. Het is een feit dat ecologische bermen een bijdrage leveren aan de aantrekkingskracht op toeristen om naar dit gebied te komen. (Fraaie fietspaden met een aantrekkelijke begeleiding).

Harde economisch voordelen laten zich wel berekenen. Het goedkoper maaien door het maaisel te laten liggen betekent in werkelijkheid dat een deel van de kosten naar de toekomst worden doorgeschoven. Binnen vijf, zes jaar is de berm zo aangegroeid dat de berm geschrapt moet worden.

Het maaisel kan nu onder voorwaarden verwerkt worden: het maaisel moet schoon, vrij van zwerfvuil zoals blikjes zijn. Er moet een administratie bijgehouden worden, zodat altijd te achterhalen is waar het maaisel vandaan komt.

Dit geldt niet voor het schraapsel. Deze moet eerst gekeurd worden op chemische en biologische verontreiniging. Afhankelijk van de partij grootte, brengt de keuring een kostenplaatje met zich mee van ergens tussen de €1.000,-- en €1.700,--.

Wanneer de grond schoon is verklaard, kan deze gebruikt worden in bermen die te laag zijn. Is de grond te verwerken in de omgeving, dan bestaan de bijkomende kosten uit de kosten van vervoer en verwerking van het schraapsel.

Mag of kan de grond niet hergebruikt worden, dan bestaan de kosten uit vervoer van het materiaal naar een erkende verwerker en zijn er de kosten voor de verwerking van de verontreinigde grond.

Met deze manier van werken krijgen we niet alleen uitgestelde kosten, maar ontstaat schade aan de bermen door inrijden, herstelwerkzaamheden, maar ook schade aan de wegen. Dit zijn bijkomende kosten die een rechtstreeks gevolg zijn van het gevoerde bermbeheer. Door een ander beheer te voeren, zullen in het wegenonderhoud de beheer -en onderhoudskosten in de toekomst dalen.

3.4 Toeristische ontwikkeling en waardering voor het landschap:

Steeds meer toeristen ontdekken de waarden van het Groninger Landschap.

Binnen het gebied van de gemeente Het Hogeland, zijn de meeste variaties en eigenschappen van dit Groninger Landschap aanwezig. Niet alleen de rust, de ruimte en weidsheid, maar ook de natuur.

Grote natuurgebieden als het Lauwersmeergebied, het wad en de Waddenzee zijn trekpleisters.

Een aantrekkelijke, bloemrijke fiets-, wandel-, en vaarroute zal het toerisme en de recreatie in onze gemeente bevorderen. Een groenblauwe dooradering kan een pijler worden, die bijdraagt aan de beleving en waardering van ons landschap.

3.5 Natuur, biodiversiteit en ecologie,

Door meer ervaring met ecologisch beheer, kreeg men ook meer inzicht in ecologische processen. De samenhang, de verschillende biotopen die voor soorten nodig zijn, de invloed van ingrepen op de soorten, enz.

Het Groninger landschap bestaat uit oude en nieuwere cultuurlandschappen, waarin nog kenmerkende verkavelingen voorkomen. Andere kenmerkende elementen zijn de maren, dijken, wierden, dijkdoorgangen enz.

Het cultuurlandschap is een intensief gebruikt landschap. De boerenerven, bosjes, grasranden, oevers, taluds en bermen vormen belangrijke groei-, schuil-, trek-, broed-, en verblijfplaatsen voor de karakteristieke flora en fauna van de Noord Groninger kleigebieden.

Bermen, oevers, taluds en watergangen kunnen daarbij de ecologische verbindingzones worden tussen de diverse elementen, zoals bosjes, poelen en graslandjes.

Zij kunnen als dragers dienen van de groen/blauwe dooradering van het cultuurlandschap. De structuur zorgt voor verbindingen tussen de verschillende gebiedjes, waardoor de leefruimte van soorten wordt vergroot.

Ze dienen echter niet alleen als migratieroute, maar op kleinere schaal, als schuilplaats, als foerageergebied, als groeiplaats, en in sommige gevallen als broed- en nestplaats.

Het besef dat de ecologisch beheerde berm onderdeel is van een groter geheel, maakt het belang van deze bermen steeds groter.

Vanuit de bewoners en gebruikers komt de vraag steeds vaker op ons af. Uit veel dorpen komt de vraag om ecologisch bermbeheer. Ook maatschappelijke organisaties dringen steeds meer aan op het herzien van het maaibeleid in de bermen. Niet alleen natuurorganisaties als Agrarisch collectief Midden Groningen (Wierden en Dijk), maar ook LTO en organisaties die zich bezig houden met recreatie en toerisme.

3.6 Ander beheer:

Op plekken die daarvoor geschikt zijn kan in het berm- en slootbeheer geëxperimenteerd worden met een andere soort beheer. Denk hierbij aan synusbeheer. Dit kan toegepast worden in brede bermen. Bij de eerste maaibeurt wordt de eerste meter gemaaid en wordt het maaisel afgevoerd. Bij de tweede maaibeurt wordt twee en een halve meter gemaaid en afgevoerd. Het laatste stuk blijft twee tot drie jaar overstaan. Samen met de rietvegetatie. Daarna maaien en afvoeren. Voordelen van deze manier van werken zijn: Het eerste stuk en tweede stuk houden voldoende draagkracht. Geen last van insporing. Minder werk, omdat het laatste stuk berm en de sloot twee tot drie jaar over blijft staan. Minder berm- en slootmaaisel.

Ecologisch gezien is deze manier van maaien ook interessant, omdat de biodiversiteit in de berm wordt verhoogd. Drie duidelijk verschillende vegetaties, voor de insecten en vlinders ontstaan interessante gradiënten, en overwinteringsplaatsen. Deze manier van werken vraagt maatwerk. Overleg is nodig met de aangrenzende agrariërs, en met het waterschap. Nadeel: Mensen zullen waarschijnlijk aan het beeld moeten wennen.

3.7 Klimaatadaptatie:

Als gevolg van klimaatveranderingen zijn de pieken qua regenval in de afgelopen jaren toegenomen. Op basis van prognoses van onder andere het KNMI wordt verwacht dat deze pieken in de komende jaren verder toenemen. Klimaatadaptatie staat ook bij de gemeente Het Hogeland hoog op de agenda. Steeds wordt nagedacht hoe de gevolgen van de klimaatadaptatie opgevangen kunnen worden. Een van de maatregelen die in het bermbeleid en beheer wenselijk zijn is om ervoor te zorgen dat het water in de berm kan infiltreren, waardoor afvoer van water naar de sloten vertraagd wordt afgevoerd, en daarmee de pieken afgevlakt. Bij ecologisch beheerde bermen is infiltratie makkelijker dan bij regulier beheerde bermen. Bij de laatste is infiltratie zo goed als onmogelijk.

Op de zandgronden van het Lauwersmeergebied wordt hemelwater vertraagd afgevoerd door middel van Wadi's. De bergingscapaciteit van de sloten, kan verhoogd worden door aanleg van natuurvriendelijke oevers, op plaatsen waar dit mogelijk is.

3.8 Conclusies:

Voor het berm- en slootonderhoud liggen kansen om meer te bereiken met een ander soort beheer. Bijvoorbeeld op het gebied van biodiversiteit, ecologie, landschappelijke beleving, klimaatadaptie, circulaire economie en om in de toekomst efficiënter om te gaan met de middelen voor onderhoud aan zowel de bermen als aan de wegen. Met dat andere beheer komt de gemeente direct tegemoet aan wensen van een groot deel van onze inwoners, en aan die van toeristen in ons gebied.

Duidelijk is dat de financiële voordelen van een ander bermbeheer vooral in de toekomst liggen. Een ander beheer betekent straks minder kosten, terwijl nu meer kosten moeten worden betaald voor oprapen en afvoeren van het maaisel. Gezocht moet worden naar mogelijkheden om budgetneutraal of tegen lagere kosten het maaisel af te voeren, waardoor het beschikbare budget niet of nauwelijks verhoogd hoeft te worden. Jaarlijks komen er enorme hoeveelheden bermmaaisel beschikbaar. Het zal niet mee vallen om deze van de ene op de andere dag in de markt te zetten. Gekozen moet worden voor een geleidelijke overgang door het draaien van pilots en het creëren van een afzetmarkt voor deze grondstoffen.

In dit verband wordt nu samen met Agrarisch Collectief Midden Groningen gezocht naar agrariërs die deel willen nemen en als proef bokashi gaan gebruiken als grondverbeteraar. In deze pilot wordt ook onderzoek gedaan naar wat de meest efficiënte manier is om te komen tot bloemrijke bermen. Tegelijkertijd zullen er ook andere mogelijkheden voor afzet van deze "nieuwe" grondstof moeten worden onderzocht. Het is de moeite waard om ondernemers die berm- en slootmaaisel gebruiken als grondstof naar onze gemeente te lokken. Denk daarbij aan de mogelijkheid om uit bermgras strooizout te winnen. Een product wat jaarlijks in grote hoeveelheden nodig is. Er is hier een groot potentieel aan grondstoffen aanwezig.

4. ONDERHOUD:

Beheertype	Beheermaatregel	Frequentie
Traditionele berm	Maaien eerste meter maaisel laten liggen.	1 x per jaar
	Maaien hele berm maaisel laten liggen	1 x per jaar
	Maaien rond bomen en obstakels binnen beb. Kom	2 x per jaar
	Buiten bebouwde kom niet	
	Schrappen bermen schraapsel afvoeren	1 x in de 5 jaar
Ecologische berm	Maaien hele berm, maaisel verwijderen	2 x per jaar
	Maaien rond bomen en obstakels maaisel verwijderen	2 x per jaar
	Schrappen bermen	1 x in de 15/20 jaar
Maaien talud	Maaien talud maaisel op land agrariër	1 x per jaar
Sloot	Hekelen sloot vegetatie maaisel op land agrariër	1 x per jaar
Natuur-Vriendelijke oevers	Maaien oever maaisel afvoeren	1 x per jaar
	Op stukken gefaseerd	1 x in de 3 jaar
Sinus beheer	maaieren eerste meter maaisel afvoeren	1 x per jaar
	maaieren 2.5 meter maaisel afvoeren	1 x per jaar
	maaieren laatste stuk berm maaisel afvoeren	1 x in de 2/3 jaar

5. KADERS EN BELEID:

Naam	Inhoud	Bronhouder
Burgerlijk wetboek	Omschrijving privaatrechtelijke zorg van de gemeente als Beheerder.	Nederlandse Overheid
Belemmeringenwet privaatrecht	Wet voorziet in het opheffen van privaatrechtelijke belemmeringen ten aanzien van de totstandkoming of instandhouding van werken.	Nederlandse Overheid
Natura 2000	Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Volgens deze Europese richtlijnen zijn de lidstaten verplicht specifieke diersoorten en hun leefomgeving te beschermen om de biodiversiteit te beschermen.	Nederlandse en Europese Overheid
De Nieuwe Natuurwet	De Nieuwe Natuurwet beschermt o.a. Nederlandse natuur- Gebieden en in het wild voorkomende Nederlandse planten Plant- en diersoorten.	Nederlandse Overheid
Waterschapskeur en Legger	De Keur van het Waterschap Noorderzijlvest bevat regels voor de inrichting, het beheer en onderhoud van de oevers en schouw plichtige watergangen.	Waterschap Noorderzijlvest
Wegenwet	In de Wegenwet zijn taken en verantwoordelijkheden voor Beheer en onderhoud van openbare wegen en daarmee ook de bermen geregeld.	Nederlandse Overheid
Bodembeleid	Het bodembeleid is erop gericht om de bodemkwaliteit te waarborgen.	Nederlandse Overheid
Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Dit besluit bevat regels met betrekking tot de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Nederlandse Overheid
Algemene Plaatselijke Verordening	De APV bevat door de gemeente uitgevaardigde regels die voor alle inwoners gelden. De APV bevat ook regels m.b.t. de inrichting en het beheer van de openbare ruimte.	Gemeente Het Hogeland
Algemene verordening ondergrondse infrastructuur	De verordening bevat regels met betrekking tot aanleg, instandhouding en opruiming van ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen) in openbare gronden.	Gemeente Het Hogeland
Waterwet	In de Waterwet zijn regels opgenomen met betrekking tot het beheer en gebruik van watersystemen.	Nederlandse Overheid

Momenteel zijn de data van de bermen niet op orde. Dit wordt met de hoogste prioriteit opgepakt. Eigenlijk kunnen we daar niet op wachten.

Uit gesprekken met de dorpen blijkt een beheer meer gericht op natuurkwaliteiten/natuurbeleving steeds weer een grote wens. De wens geldt voor zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Wat kan de gemeente in deze voor de bewoners betekenen. Ook zal vooraf met de agrariërs gecommuniceerd moeten worden. Hun wensen en of zorgen over het bermbeheer zal meegenomen moeten worden. Misschien kunnen zij iets voor de gemeente in het beheer of in de uitvoering betekenen.

De gesprekken worden daarna geanalyseerd, oplossingen, mogelijkheden en varianten worden daarna doorgenomen. Aan de hand van de analyse worden de beheerplannen geschreven. Voor de plannen worden voorgelegd aan het college vindt eerst een terugkoppeling plaats naar de dorpen en de agrariërs.

6. STAALKAARTEN:

Staalkaart

Sloot een- en tweezijdig

Streefbeeld:

Definitie: Een watervoerende watergang, in voorjaar en zomer begroeid, in herfst en winter geschoond. (Keurwaterschap)

Richtlijnen: De watergang dient als afvoer en bergingsplaats van het regenwater, rechtstreeks of middels de drains. Om de primaire functie te waarborgen dient deze te onderhouden worden. Sloten hebben vooral een ruimtelijke en landschappelijke functie. Sloten die jaarlijks geschoond worden hebben een beperkte ecologische waarde. Bij sloten die aan beide zijden door de gemeente worden geschoond, vervalt het maaisel aan de agrariër. Het maaisel wordt op grond van de agrariër gedeponneerd en door hem verwerkt. Bij sloten waar alleen de helft van de sloot wordt gemaaid, wordt het maaisel in de berm gelegd en daarna door de gemeente afgevoerd.

werkzaamheid	frequentie	bewerkingspercentage
- Uitmaaïen watergang	1	98%
- Uitmaaïen watergang handm.	1	2%
- Uitmaaïen droog talud	1	100%
- Uitmaaïen bodem	1	100%
- Verwijderen slib	1/10	50%
- Verwerken en afvoeren maaisel	1	100%

sloot 2 zijdig	jan.	febr.	mrt.	apr.	mei	jun.	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Uitmaaïen watergang												
Uitmaaïen droog talud												
Uitmaaïen watergang handm.												
Uitmaaïen bodem												
Verwijderen slib												
Verw. en afvoer maaisel												

Streefbeeld:

Definitie: Een watervoerende watergang, de sloot wordt gefaseerd geschoond, waardoor een natuurlijke vegetatie ontstaat.

Richtlijnen: De watergang dient als afvoer en bergingsplaats van het regenwater, rechtstreeks of middels de drains. Voor die sloten die niet onder de keur van het waterschap vallen, kan een ander regiem, eenmaal in de drie jaar plaatsvinden, zonder dat de water afvoerende functie verminderd. Hierdoor krijgen deze sloten een grotere landschappelijke en ecologische waarde.

werkzaamheid	frequentie	bewerkingspercentage
- Uitmaaaien watergang	1/3	90%
- Uitmaaaien watergang handm.	1/3	10%
- Uitmaaaien droog talud	1/3	90%
- Uitmaaaien bodem	1/3	100%
- Verwijderen slib	1/10	50%
- Verwerken en afvoeren maaisel	1/3	100%
- Uitmaaaien droogtalud hand.	1/3	10%

sloot 2 zijdig	jan.	febr.	mrt.	apr.	mei	jun.	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
Uitmaaaien watergang												
Uitmaaaien droog talud												
Uitmaaaien watergang handm.												
Uitmaaaien bodem												
Verwijderen slib												
Verw. en afvoer maaisel												

Streefbeeld:

Definitie: Een gras- of kruidenachtige berm met een geringe soorten rijkdom, welke dient als verkeergeleiding en afwatering.

Richtlijnen: De hoogte van de vegetatie mag maximaal 60 cm hoog zijn. In functionele bermen komen hoofdzakelijk algemene grassen en kruidachtige voor, zoals Grote Vossenstaart, Glanshaver, Gewoon Struisgras, Fluitenkruid, Rode Klaver, Scherpe Boterbloem, Veldzuring Rietzwenkgras, Geoorde Zuring.

werkzaamheid	frequentie	bewerkingspercentage
- Maaien eerste meter berm	1	98%
- Maaien berm handm.	1	2%
- Maaien hele berm	1	
- Bijmaaien rond obstakels	1	100%
- Bijmaaien overhoeken	1	100%

berm functioneel	jan.	febr.	mrt.	apr.	mei	jun.	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
maaien eerste meter												
maaien hele berm												
maaien berm handmatig												
bijmaaien rond obstakels												
bijmaaien overhoeken												

Streefbeeld:**Definitie:**

Een gras- of kruidenachtige berm met een hoge soorten rijkdom

Richtlijnen:

Om het verkeer te borgen mag de vegetatie op uitzichthoeken niet hoger zijn dan 60 cm. De berm wordt in zijn geheel tweemaal per jaar gemaaid en het maaisel wordt na enkele dagen afgevoerd. Dit om de zaden de kans te geven te rijpen en te vallen. Doelsoorten zijn: de Gele en Paarse Morgenster, Rietorchis, Pastinaak, Wilde cichorei, Veldsalie, Teunisbloem, Valeriaan. Ongewenste soorten als Japanse Duizendknoop, Grote Berenklauw, Jacobskruiskruid en Distels moeten worden verwijderd, op de eerste na voor ze in bloei komen.

De soorten rijkdom wordt jaarlijks gemonitord.

werkzaamheid	frequentie	bewerkingspercentage
- Maaien berm	2	98%
- Maaien berm handm.	2	2%
- Maaien rond obstakels	2	100%
- Maaien overhoeken	2	100%
- Wiersen van het maaisel	2	100%
- Verzamelen en afvoeren maaisel	2	100%
- Monitoren berm	1	5%%

berm ecologisch	jan.	febr.	mrt.	apr.	mei	jun.	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
maaieren hele berm												
maaieren berm handmatig												
bijmaaieren rond obstakels												
bijmaaieren overhoeken												
wiersen van het maaisel												
verzamelen en afvoeren												
monitoren berm												

Streefbeeld:**Definitie:**

Een oever zonder beschoeiing, langzaam overgaand in de natte zone, en begroeid is met talrijke soorten kruidachtige en riet. Jaarlijks wordt een deel van de vegetatie gemaaid, de rest blijft overstaan. Voorkomen moet worden dat er opslag van bomen en andere houtachtige zich in de oever ontwikkelen.

Richtlijnen:

Op zichtlijnen en op plekken waar hoge begroeiing kan leiden tot verkeersonveilige situaties, mag de beplanting niet hoger zijn dan 60 cm. Gestreefd wordt naar een zo hoog mogelijke soorten rijkdom. De natuurvriendelijke oever mag niet bereden worden, dit om insporing en daarmee verdichting van de grond te voorkomen. De oever zone wordt gefaseerd eenmaal per jaar gemaaid, in het najaar.

Doelsoorten flora: verschillende orchideeën, Dotterbloem, Ratelaar, Watermunt.

Doelsoorten Fauna: verschillende soorten libellen, vlinders, padden, kikkers, watersalamander, muizen, wezel, hermelijn, rietgors, karekiet, waterhoen, meerkoet, blauwe reiger.

werkzaamheid	frequentie	bewerkingspercentage
- Gefaseerd maaien van de oever	1/3	98%
- Maaien berm handm.	1/3	2%
- Verzamelen en afvoeren maaisel	1/3	100%

natuurvriendelijke oever	jan.	febr.	mrt.	apr.	mei	jun.	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
maaieren natuurvr. oever												
maaieren oever handm.												
verz. en afvoeren maaisel												

Streefbeeld:**Definitie:**

Een maaibeheer waarbij in de bermen steeds delen blijven staan, waardoor gevarieerd beeld in de berm ontstaat. Met deze manier van maaien is de verkeersveiligheid gewaarborgd, maar ontstaat een gevarieerd beeld en verhoogd de biodiversiteit in de berm.

Richtlijnen:

Sinusbeheer houdt in dat doormiddel van maaien een gevarieerd beeld in de berm ontstaat. De eerste meter wordt driemaal per jaar gemaaid, en het maaisel wordt afgevoerd. Dit is een rechte strook. Een tweede strook in de berm wordt tweemaal per jaar gemaaid, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Deze maaibeurt hoeft niet uitgevoerd te worden in een rechte lijn. Daar mag/moet variatie in zitten. De achterste strook wordt eenmaal in de driejaar gemaaid, waarbij het maaisel blijft liggen. Dit beheer kan alleen uitgevoerd worden in brede bermen, minimaal vijf meter breed, zonder beplanting. Het sloot onderhoud dient aan hetzelfde regiem te worden aangepast. Hiervoor moet ontheffing aangevraagd worden bij het Waterschap. Voor invoering eerst overleg met de aanpalende agrariërs.

werkzaamheid	frequentie	bewerkingspercentage
- Maaien eerste meter	3	100%
- Afvoeren maaisel eerste meter	3	100%
- Maaien tweede strook 2,5 meter	2	100%
- Afvoeren maaisel strook 2,5 meter	2	100%
- Maaien laatste strook	1/3	100%

sinusbeheerde bermen	jan.	febr.	mrt.	apr.	mei	jun.	jul.	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.
maaieren eerste meter												
verzamelen en afvoeren												
maaieren tweede strook												
verzamelen en afvoeren												
maaieren derde strook												

HOOFDSTUK 7 AREAAL:

HOEVEELHEDEN						
Gebied	Bermen	Bermen fietspaden	Bermen handm.	Bermen eco	Bermen buitenw.	
	ha	ha	ha		ha	Totaal
Noord						
Zuidoost	17,7	7,53	4,25		12,74	42,22
Zuidwest	77,46			3,38		80,84
Noordwest	0,21	3,28		30,74	30,4	64,63
Totaal	95,37	10,81	4,25	34,12	43,14	187,69
	sloten 1	sloten1/2	sloot handm.	droge sloot		
	km	km	km	km		Totaal
Noord						
Zuidoost	68,775		0,16	7,26		76,20
Zuidwest	188,67		3,8			192,47
Noordwest	220,72	18	1	36		275,72
Totaal	478,165	18	4,96	43,26		544,39

8. ADVIES:

In de vier oude gemeenten zijn geen specifieke plannen geschreven waarin het beleid, beheer en onderhoud aan de bermen beschreven staat. Er zijn verschillende redenen om daar nu wel aparte plannen voor te schrijven.

- Op de eerste plaats om inzichtelijk te maken wat het areaal is, welke mogelijkheden zijn er om het onderhoud uit te voeren. Zelf doen, en wat kunnen we dan zelf doen, gezien het areaal aan machines en menskracht. Uitbesteden, op welke manier, hoe betrekken we de plaatselijke aannemers er zoveel mogelijk bij?
- Vanuit de bewoners komt steeds meer de roep om meer biodiversiteit. Hoe kan de gemeente aan deze wens van veel mensen voldoen.
- Een speerpunt van de gemeente is dat we graag zoveel mogelijk circulaire willen gaan. Kan daar met bermen- en slootonderhoud vorm aan gegeven worden. Waar liggen de mogelijkheden en welke problemen komen we daarin tegen.
- Kan er in het huidige beheer en onderhoud aan de bermen nog een efficiëntie slag gemaakt worden.

Het bermbeleid en bermbeheer kan niet in één keer radicaal veranderen. Daarmee zouden kosten ontzettend stijgen. De capaciteit om de enorme hoeveelheid vrijkomend materiaal (minimaal 3000 ton) in de directe omgeving te verwerken is (nog) niet aanwezig. Middels pilots proberen wij meer biodiversiteit in de bermen te krijgen en oplossingen te vinden voor hergebruik van het maaisel. Met de provincie worden gesprekken gevoerd om te onderzoeken op welke manier we elkaar hierin kunnen versterken. In eerste instantie gaat het om delen van kennis en elkaar op de hoogte houden van ontwikkelingen. Uiteindelijk zal dit kunnen leiden tot een verdergaande samenwerking.

Momenteel zijn de data van de bermen niet op orde. Dit wordt met de hoogste prioriteit opgepakt. Eigenlijk kunnen we daar niet op wachten, omdat het berm- en slootonderhoud in de markt gezet moet worden.

Vanwege deze onzekerheden met de data en de nu niet optimale afzetmogelijkheden voor de biomassa, liggen er twee aandachtspunten die een snelle omschakeling naar een andere vorm van onderhoud niet wenselijk maken. Daar tegenover staan de wensen van bewoners en de (financiële) voordelen die een andere vorm van onderhoud met zich meebrengt, en maken een snelle overgang wel gewenst.

Het voorstel is om het berm- en slootonderhoud voor een groter deel zelf uit te voeren. Door het materieel intensiever te gebruiken daalt de kostprijs per uur, en wordt bespaard op de uitbesteding. Met de collega's die op de machines werken is gekeken wat mogelijk is en waarbij we de planning wat oprekken. Dit betekent wel dat zij in deze periode niet ingezet kunnen worden voor andere werkzaamheden.

Wat kunnen we zelf doen?

Het maaien van de eerste meter. Normaal wordt hier mee begonnen eind mei, begin juni. Afhankelijk van het weer. Wanneer we hiermee twee weken eerder beginnen, en twee weken langer mee door gaan, komt er 4 x 180 uur extra ter beschikking = 720 uur. We gaan ervan uit dat er ruim 900 kilometer sloot is, voor het maaien van de eerste meter is dan 450 uur nodig. Daar komt nog ongeveer 50 uur bij voor het maaien van de bermen langs de fietspaden. In deze periode moet het mogelijk zijn dit werk met onze eigen dienst te kunnen uitvoeren. Er zit een marge in, omdat de exacte cijfers van Eemsmond nog niet inzichtelijk zijn.

Het maaien van de hele bermen functioneel. Daar zouden we ook meer zelf kunnen doen door het maaischema op te rekken. Met een marge erbij voor Eemsmond komen we op 300 ha. berm. De Imag normen geven aan dat hiervoor 1500 uur maaiwerk inzet. 8 weken daarvan kunnen wij over het hele

areaal aan machines beschikken, is ruim 1400 uur, daarna over twee machines, omdat in het noordelijk deel (oude gemeente Eemsmond) dan begonnen moet worden met het schonen van de sloten. In totaal zouden we in deze periode voor ruim 1700 uur beschikbaar hebben, en zit er nog een flexibele marge in.

Blijft over om uit te besteden het maaiwerk aan de taluds en het schonen van de sloten in de drie overige delen van het Hogeland, zuidoost, zuidwest, noordwest.

De bermen die nu ecologisch worden gemaaid worden binnen de pilot weggezet. Wat niet meegenomen kan worden kan uitbesteed worden of gemaaid worden met de eigen maaizuigcombinatie. Het wegzetten van dit maaiwerk kost ongeveer €20.000,-- per jaar.

Wordt op deze manier gewerkt dan is er minder geld nodig dan nu in de begroting staat.

Voorstel is om:

- een deel van het geld te gebruiken om wanneer zich onvoorziene omstandigheden voordoen, dit geld alsnog te kunnen gebruiken om uit te besteden.
- Een deel van het geld te gebruiken om een meer efficiënter en duurzamer berm- en slootonderhoud te realiseren.
- Een deel in te boeken als besparing in de begroting van 2021.

Eind volgend jaar wordt deze manier van werken geëvalueerd.